

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бахтірова А. В. Індивідуальний творчий проект на тему: «Формування в учнів самостійної творчої діяльності» URL:<https://naurok.com.ua/formuvannya-v-uchniv-samostiyno-piznavalno-diyalnosti-149867.html>
2. Дистанційне навчання сьогодні URL: <https://2019.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=36>
3. Єсіпов Б.П. Самостійна робота учнів на уроках. М. : Учпедгиз, 1961.
4. Закон України про освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380)
5. Коберник І., Звиняцьківська З. Міністерство науки та освіти. Організація дистанційного навчання в школі, методичні рекомендації.
6. Самостійна робота учнів: розвиток пізнавальної активності і творчого мислення. Реферат URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/pedagog/13771/>
7. Тернавська Т. А. Проблема активізації пізнавальної діяльності у студентів ВНЗ УДК 378.147:165

Лариса ОРОНОВСЬКА

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
ldd260898@tntpu.edu.ua*

Анатолій ОРОНОВСЬКИЙ

*доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
заслужений діяч мистецтв України,
голова Тернопільського осередку асоціації
Всеукраїнського хорового товариства ім. М. Леонтовича ВНМС
Тернопіль, Україна
oronovsky@tntpu.edu.ua*

ТВОРЧИЙ ПОШУК ЯК МЕХАНІЗМ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Постановка проблеми. На нашу думку професійна підготовка сучасного вчителя музичного мистецтва у вищій школі має у своїй основі аксіологічний підхід до музично-педагогічної освіти, де в якості основного завдання є виховання особистості відмінної від інших, у сформованій потребі творчого осягнення світу музичних цінностей і у якої є уміння прививати цю потребу до своїх учнів. Таке вміння народжується на

розумінні механізмів які впливають на формування мистецької орієнтації і впевненості до виконання поставлених завдань.

Аксіологічний підхід дозволяє молодим музикантам осягнути суть музики, як носія цінності, і як саморозвиваючу систему ціннісного взаємозв'язку в музично-педагогічному процесі. Отже, аксіологічне виховання молодих музикантів, на нашу думку, завжди опирається на конкретну роботу з тим або іншим музичним матеріалом.

Формування системи ціннісних орієнтацій в музично-педагогічній освіті пролягає через пошук, ціннісне осмислення і оцінку, вибір і перевірення комплексу художніх образів кожного музичного твору в деяку нову якість.

Творчий пошук – це здійснення права на особистий вибір. Він може виступати як універсальний механізм орієнтації який розширює кругозір особистості і сприяє її творчій активності.

Серед науковців які розглядали поняття творчого пошуку у формуванні музично-педагогічних ціннісних орієнтацій виділяються: А.Лосєв, А.Кір'якова, В.Ландовська, В.Медушевський, А.Щербакова та інші. Значення пошуку підкреслюється в працях Я. Лернера, Н.Скаткіна, Ю.Бабанського, Б.Неменського, А.Мелік-Пашаєва, в працях присвячених питанням виховання З.Коваленко, М.Яценко.

Куруючись надбаннями наукових концепцій можемо стверджувати що аксіологічне виховання музично-педагогічної освіти фіксує увагу педагога музиканта на тому, як механізми ціннісних орієнтацій «працюють» в процесі засвоєння музичного твору як цілісної структури (яка має зовнішні і внутрішні сторони музичного твору) так і свій набір найвиразніших засобів, своє ціннісне наповнення.

Серед сторін філософії музики А. Лосєв виділяє «Музичну критику» як теоретично-філософське осмислення яке дає «картину кожного конкретного твору і композитора» [2]. Основним критерієм такого осмислення може стати правильність музичного судження самого твору і здібність осягнути його в цілісності, зрозуміти його «норми – цінності» (термін А. Лосєва).

Отож, можна відмітити, що музичне судження як результат ціннісного осягнення музичного твору – поняття одночасно музичне та естетичне [2].

Метою дослідження є розглянути концепцію розвитку творчого пошуку вчителя музичного мистецтва як механізму ціннісних орієнтацій у пізнанні особистої думки та створення педагогічних умов передачі через міжособистісну взаємодію учителя та учня.

Виклад основного матеріалу. Пошукова активність в музично-педагогічній діяльності представляє собою одну із найважливіших умов успішного творчого процесу. Пошук можна розглядати як «педагогічне уявлення» (А. Кір'якова), включене в механізм формування системи ціннісних орієнтацій і як один із механізмів цих орієнтацій. Пошук несе в собі розвиваючу функцію яка відповідає завданням які ставить перед ним музично-педагогічна освіта.

Творчий пошук - як обов'язковий компонент музичної діяльності розглядали практично всі відомі музиканти, композитори, виконавці, педагоги.

Пошук – це завжди шлях досягнення, розуміння, при чому не просто безпредметне фантазування, а ціленаправлена діяльність в процесі якої потрібно «доискаться истенных намерений автора» [4]. Орієнтуючись на творчий пошук вчитель музичного мистецтва дозволяє собі не тільки «зрозуміти старе через призму нового» але і без остраху опрацювати новинки які ще не мають еталонних виконавських зразків.

Це і є шлях до комунікативної свободи, ініціативності, самостійності. Пошук в музично-педагогічному процесі це не тільки засвоєння творів для себе, пошук свого шляху, бажання співпраці перевтілення музичного твору, але і одночасно пошук шляху до іншого, до свого учня, - це дво-направлений рух.

Майбутній вчитель музичного мистецтва вчиться в творчому пошуку виокремлювати найголовніше в другорядне, прагнути до потреби уміння спілкуватися зі своїми учнями просто про важкозрозуміле, доносити до них цінність зрозумілої музики, привити любов до неї. Пошук самостійного шляху до розуміння твору визначення його цінності повертається пошуком самостійного шляху до учня, до здійснення багатостороннього діалогу про цінності. Роль педагога - музиканта полягає не тільки в тому що він дає повну свободу у пошуку, а в тому, що він всіляко допомагає, направляє хід творчого мистецького пошуку, підкреслює ті позитивні віхи які йому паралельно сприяють і допомагає виявити та проаналізувати допущені помилки. Більше того молодий вчитель починає розуміти, що помилка – це прекрасний матеріал для роздумів та перестає боятися її, починаючи шукати шлях до вирішення самостійно-виникаючих проблем.

Концепція пошуку як механізм орієнтації допомагає особистості в її пізнанні себе самої і створює мотивацію «люблю искать, находит новое» (А.Кір'якова). Подібна мотивація веде до перефразування цього положення: «люблю искать и могу находит новое». Економія часу яка

можлива при використанні «створених рецептів» в музичній педагогіці нормативно-регламентуючого типу, повністю компенсується в «пошуковій» педагогіці якісним результатом який наповнений особистісно-ціннісними відношеннями до знайденого рішення. Отримане в творчому пошуку, в клопіткій праці почуття набагато дорожче, чим легко здобутий «створений рецепт» отриманого успіху.

«Еврика, я знайшов!» – міг би проголосити кожний, для кого сам процес пошуку вже є найбільше здобуття. В цьому процесі проходить кристалізація ідей-цілей, виявляються перешкоди, виокремлюються засоби для їх подолання. В творчому пошуку вирізняється «механізм розвитку сутнісних сил особистості» [1].

«Пошукова активність», на нашу думку, є стимулом виявлення внутрішнього потенціалу особистості. Вчитель музичного мистецтва який керує цим процесом відправляє свого учня у «вільне плавання», але тим не менш озброює його всім необхідним для досягнення успіху. Це і необхідна література, і зазначений круг запитань, роздуми над якими допоможе у вирішенні поставлених завдань, і спільне обговорення поставлених проблем. Вивчення «пошукової активності» як механізму формування ціннісної орієнтації дозволяє педагогу виявити особливості особистості учня: ступінь його активності, рівень сформованості ціннісного пізнання, зацікавленості, щирого бажання зрозуміти музику, або формального виконання отриманого завдання.

Це дає можливість педагогу допомогти в корекції керуючись індивідуальними особливостями кожної формуючої особистості, максимально виявляючи її творчий потенціал. Міжособистісна взаємодія розвиває у майбутнього вчителя музичного мистецтва здатність до емпатії, знімає негативну направленість емоцій, що характерно при появі деяких труднощів на вибраному шляху.

Творчі переживання – це найсильніший стимул ціннісної особистісної саморегуляції надихає людину на здобуття все нових вершин. Розвиває вольовий імпульс який включає в себе «механізм подолання». Цей механізм відіграє дуже важливу роль в розвитку особистості, адже цей принцип Л.Виготський формулює як корекцію «зверху вниз», а Д.Кабалевський – «забігання наперед і повернення назад». Механізм подолання – це засіб активізації діяльності. Виявлення творчого потенціалу молодого музиканта. Керуватись ним потрібно дуже обережно щоб не спровокувати у формуючого музиканта стресову ситуацію яка може значно нашкодити знищивши впевненість у собі. Але механізм подолання може стати і засобом самоутвердження який відкриє в

майбутньому учителю музичного мистецтва дотепер невідомі йому можливості.

Таким чином пошукова діяльність супроводжується включенням «механізму подолання», який в свою чергу включає механізм самореалізації [5, с.325-332]. Комплексна дія цих механізмів розвиває творчі здібності особистості, асоціативне мислення, фантазію, уявлення, це усі ті якості без яких не можливе повноцінне існування у світі мистецтва.

Творчий пошук, як механізм орієнтації, являє собою «пальне» для запуску «perpetum mobile» – вічного двигуна спраги пізнання, вічного джерела творчої енергії. Ефект «ненаситності», який супроводжує ціннісно-орієнтовану особистість, народжується при включенні механізму пошуку найвищих Духовних цінностей: Істини, Добра, Краси.

Вчитель, який орієнтує свого учня на миттєве вирішення поставленого завдання, відкриває йому перспективу постійного творчого росту, дозволяє виступати самостійною, індивідуальною особистістю яка має право на особистий шлях, на виділення свого «Я» у світі творчих цінностей. Педагог керується при цьому переконаннями в напруженій духовно-творчій роботі. Пошук і шлях – два поняття які тісно переплітаються в мистецтві, але ці поняття не тотожні. Шлях може бути «в'їдливий», але новий шлях до поставленої мети завжди привабливий. Дуже точно ситуацію пошуку сформулював К. Ігумнов: «Тем, кто спрашивает у меня, как я сам подхожу к произведению, я бы ответил: «Разве к каждому новому для вас человеку вы подходите одинаково? Разве существует у вас какой-то определенный метод подхода к незнакомым людям?.. Сколько пьес?.. Столько разных способов работы?..» [3]. В цьому вислові музиканта-педагога і виконавця, як в дзеркалі відобразилося його відношення до музичного твору, як до живої істоти, до якої потрібно найти свій шлях, свої засоби комунікації, щоб могла «душа з душою розмовляти». Шлях творчого пошуку, це включення механізму ціннісної орієнтації. Перший необхідний крок до формування системи ціннісних орієнтацій в музично-педагогічній освіті.

Висновки. Отже, творчий пошук як механізм орієнтації ми виділяємо як один із важливих інструментів в руках майбутнього учителя музичного мистецтва. Навчившись поважати і виявляти власну індивідуальність, цінувати і берегти авторське вміння, відноситися вимогливо до апробації свого музичного судження, майбутній учитель осягає міру відповідальності по відношенню до своїх майбутніх учнів, кожний з яких це єдина і неповторна особистість незалежно від віку, рівня підготовки та природної обдарованості.

Механізм творчого пошуку дає поштовх еволюції майбутнього педагога-музиканта, який звертається до музики і до музичної педагогіки як до безперервно розвиваючої цілісності. Поступове розширення цього пізнавального горизонту супроводжується зростаючим пізнавальним «голодом», і потребує від нього нової глибини переосмислення «всієї канви системи категорій» музично-педагогічної освіти.

Чим активніше працює механізм творчого пошуку, тим сильніше потреба в осягненні самої сутності майбутньої професії вчителя музичного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кир'якова А.В. Ориентация личности в мире ценности. Оренбург, 1996.
2. Лосев А.Ф. Логика символа. // Философия. Мифология. Культура. М., 1991.
3. Секреты фортепианного мастерства. Мысли и афоризмы выдающихся музыкантов. Сост. Н. Енукидзе, В. Есаков. М., 1988.
4. Тряпицына А.П. Организация творческой учебно-познавательной деятельности школьников. – Л., 1989.
5. Щербакова А.И Аксеология музыкально-педагогического образования. – М., «Прометей», 2001 – 424 с.

Інна ГРОД

*кандидат фізико-математичних наук,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
grodin@fizmat.tnpu.edu.ua*

Любов ШЕВЧИК

*кандидат біологічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
shevchyklubov45@gmail.com*

ПРОБЛЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Процес навчання та виховання потребує оцінювання, аналізу та коригування цих процесів. У дослідженнях з професійної педагогіки в першу чергу розглядаються методи і критерії, за допомогою яких вимірюється те чи інше педагогічне явище і збираються вихідні дані для подальшої статистичної обробки. У дослідженнях з професійної педагогіки найчастіше доводиться оцінювати динаміку розвитку професійних знань, умінь і навичок окремих учнів і порівнювати результати педагогічного